

Aleksander Fuksiewicz

Współpraca:
Agnieszka Łada

**PORÓWNANIE PROGRAMÓW PARTII
PRZED WYBORAMI
DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO 2014**

Warszawa, 2014

WSTĘP

Nie ulega wątpliwości, że polskie partie nie przywiązują dużej wagi do zaprezentowania programów wyborczych, które dawałyby wyborcom odpowiedź na pytanie, czego posłowie danej partii chcieliby w Parlamencie dokonać. Programy nie mają też raczej dużego znaczenia dla samych wyborców, chociaż – być może – gdyby partie i media więcej o nich mówiły, zainteresowanie nimi wśród wyborców mogłoby się jednak zwiększyć. Poniższy przegląd ma przekazać pewne ogólne wyobrażenie, czego możemy się spodziewać po polskich posłach do PE nowej kadencji. Choćby zatem z tego tylko powodu wgląd w programy – a raczej manifesty – wyborcze zdaje się być interesujący.

SPIS TREŚCI

- I. Programy - ogólny przegląd
- II. Wizja i rozwój Unii Europejskiej
 - Kształt dalszej integracji
 - Przystąpienie do strefy euro
 - Reformy Unii Gospodarczo-Walutowej
- III. Polityki wewnętrzne Unii Europejskiej
 - Polityka spójności, fundusze UE, polityka transportowa
 - Rolnictwo i polityka rolna
 - Rynek wewnętrzny
 - Energetyka
 - Polityka klimatyczna
 - Kwestie społeczne, rynek pracy
- IV. Polityka zagraniczna
 - Handel
 - Polityka sąsiedztwa
 - Rozszerzenie UE
 - Polityka bezpieczeństwa i obrony
 - Stosunki z USA i negocjacje TTIP
- V. Podsumowanie

I. PROGRAMY - OGÓLNY PRZEGLĄD

Zaprezentowane programy wyborcze bardzo się różnią – długością, formą i treścią.

Platforma Obywatelska przedstawiła manifest wyborczy przygotowany specjalnie na potrzeby kampanii wyborczej do Parlamentu Europejskiego. Jak na partię rządzącą i mającą najwięcej posłów w Parlamencie Europejskim – a więc posiadającą w swoich szeregach osoby znające działanie PE, czyli partię bezpośrednio biorącą udział w bieżących debatach w UE - jest to dokument dość ogólny. Najbardziej szczegółowo potraktowany został w nim temat unii energetycznej, który można chyba tym samym uznać za priorytet PO przyszłej kadencji.

Prawo i Sprawiedliwość przedstawiło całościowy program na rok 2014 obejmujący przede wszystkim sprawy krajowe; sprawy europejskie nie zostały w nim w żaden sposób wyróżnione. Jeden z rozdziałów dotyczy polityki zagranicznej i zawiera podrozdział „Integracja europejska – członkostwo w Unii Europejskiej”. Zawiera on jednak głównie deklaracje typu: „Wspólnota, solidarność, wolność – to powinna być nasza Unia Europejska”.

Polskie Stronnictwo Ludowe opublikowało aż trzy dokumenty, ale właściwie żadnego z nich nie można uznać za program wyborczy. Zamiast konkretnych postulatów, zawierają tylko deklaracje ideowe i to na nich opiera się analiza zaprezentowana poniżej.

Sojusz Lewicy Demokratycznej nie przedstawił w ogóle własnego programu. Odwołuje się tylko do manifestu Partii Europejskich Socjalistów, do której należy, ale na język polski przetłumaczono tylko jego główne założenia.

Spośród pozostałych partii najbardziej dopracowany jest dokument **Europy Plus Twojego Ruchu**, który koncentruje się na wybranych priorytetach, głównie prawach obywatelskich, pracowniczych i konsumenckich. Nieco bardziej ogólny jest manifest **Polski Razem**, która zgłasza bardzo ogólne postulaty w wybranych dziedzinach. Manifest **Solidarnej Polski** to już tylko deklaracja ideowa.

„Program” **Kongresu Nowej Prawicy** Janusza Korwin-Mikkego mieści się na połowie strony A4 i trudno go poddać rzeczowej analizie porównawczej. Partia – co obserwatorzy odnotowali z zaskoczeniem – w niektórych sondażach przekracza jednak pięcioprocentowy próg wyborczy. Kongres deklaruje, że jest „jedyną w Polsce partią konsekwentnie i bezkompromisowo antyunijną”. Chce dążyć do redukcji Unii Europejskiej do strefy wolnego handlu, takiej, jaką była Europejska Wspólnota Gospodarcza i „zwalczać centralistyczne zapędy federalistów”. Już w programie zapowiada jednak, że będzie partią happeningową; zamierza „ośmieszać, krytykować i wytykać absurdy”, pozytywnego programu nie proponuje.

Programy partii są niezwykle trudne do porównania. Nie odnoszą się one, bowiem do jednolitego zestawu obszarów polityki europejskiej. Skupiają się raczej na wybranych kwestiach. Co więcej, znaczna część programów nie odnosi się do działań, które mogłyby zostać podjęte na forum Parlamentu Europejskiego. Są to często ogólne deklaracje, a nie postulaty programowe (np. „Chcemy, aby (...) rozwiązania unijne umożliwiły Polakom dostęp do bezpłatnej i dobrej ochrony zdrowia”). Często zresztą te deklaracje odnoszą się do polityki krajowej, a nie europejskiej (np. „Trzeba postawić na wzrost polskiej przedsiębiorczości”). Z uwagi na brak związku z polityką europejską i Parlamentem Europejskim, którego dotyczy ten tekst, takie kwestie zostały w tym opracowaniu pominięte. Skupia się on na deklaracjach dotyczących tego, co partie i ich kandydaci planują zrobić w Parlamencie Europejskim, jakie regulacje albo działania proponować, jakie popierać, a jakim się sprzeciwiać. 25 maja będziemy wybierać posłów do Parlamentu Europejskiego. Dlatego kluczowe jest to, jak chcą oni wpływać na politykę, legislację i działania Unii Europejskiej, a nie np. polskiego rządu.

II. WIZJA I ROZWÓJ UNII EUROPEJSKIEJ

Kształt dalszej integracji

Platforma Obywatelska w programie prezentuje się jednoznacznie jako partia proeuropejska („Jako partia zawsze (...) byliśmy jednoznacznie proeuropejscy”; „Silnie i efektywnie działająca Unia Europejska leży w strategicznym interesie Polski”), dostrzegająca w Unii Europejskiej źródła i rozwoju gospodarczego Polski i jej bezpieczeństwa. PO deklaruje, że chce Unię wzmacniać. Nie ma tu jednak odniesień ani do federalizmu, ani antyfederalizmu. Raz pojawia się w tekście Komisja Europejska, („Fundamentem Unii Europejskiej jest silna i bezstronna Komisja Europejska”), raz chęć wzmacniania Europejskiej Służby Działań Zewnętrznych. PO zapowiada wzmocnienie presji na zatrudnianie lub awans Polaków na stanowiska decyzyjne w instytucjach UE.

PO podkreśla, że UE ma tworzyć przepisy tylko w obszarach, które nie mogą być uregulowane lepiej na poziomie krajowym. Podkreśla przy tym, że celem PO będzie ograniczenie aktywności legislacyjnej UE „w sprawach błahych, nienależących do jej kompetencji, a odnoszących się np. do modelu i sposobu życia ludzi”.

PO zapowiada dokończenie reformy Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, która ma zwiększyć jego skuteczność i skrócić terminy rozpatrywania skarg.

Prawo i Sprawiedliwość stanowczo sprzeciwia się federalizacji Unii Europejskiej. „UE jest – i musi pozostać – organizacją międzynarodową”. Proponuje ustawowe zagwarantowanie zasady pomocniczości UE i prymatu kompetencji państwa nad przynależnymi UE, jako organizacji międzynarodowej (oraz m.in. powołanie Ministerstwa Integracji Europejskiej). Deklaruje: „Nie będziemy wprowadzać Polski do żadnych dobrowolnych rozwiązań pogłębiających stopień integracji europejskiej, które nie będą spełniać kryterium jednoznacznego sprzyjania polskim interesom, i zrezygnujemy z tych obiektywnie niekorzystnych rozwiązań pogłębionej współpracy, do których już została Polska włączona”. PiS deklaruje dalej: „Proponujemy eurorealistyczną wspólnotę narodów i państw w miejsce europejskich mrzonek lub wizji eurodominacji najsilniejszych”.

Prawo i Sprawiedliwość chce również bronić w UE polskiej tożsamości. „Będziemy skutecznie bronić polskiej tożsamości narodowej, tradycji, kultury oraz polskiego modelu życia i obyczajów przed pojawiającymi się tendencjami do ponadnarodowego zaprowadzania ryzykownych kulturowych eksperymentów, które nie są akceptowane przez większość społeczeństwa. Każdy naród i każde państwo, w ramach wspólnoty europejskiej, musi zachować swoje suwerenne prawo do kształtowania własnego modelu ładu społecznego i nie być poddawane swoistej <<reedukacji kulturowej>> z zewnątrz”.

Polskie Stronnictwo Ludowe deklaruje przywiązanie do idei Europy Ojczyzn – „działającej na zasadzie pomocniczości, z zachowaniem (...) niezbędnych do rozwoju narodu polskiego – atrybutów i uprawnień państwa polskiego”. „Priorytetem dla PSL jest zachowanie, a nawet przywracanie formuły Europy Wartości (?) (...) i zachowanie formuły Europy Socjalnej”. PSL deklaruje ponadto „minął czas eurosceptycyzmu i euroentyzjizmu. Dziś nadszedł czas na eurorealizm”.

Koalicja **Europa Plus Twój Ruch** opowiada się za dalszym wzmacnianiem roli Parlamentu Europejskiego, który powinien „kontrolować działania Komisji Europejskiej tak samo, jak ma to miejsce w przypadku narodowych parlamentów i rządów”.

Europa Plus Twój Ruch chce wzmacniać mechanizm europejskiej inicjatywy obywatelskiej oraz wprowadzić referendum europejskie w najważniejszych unijnych sprawach, przeprowadzane razem z wyborami do Parlamentu Europejskiego.

Koalicja zapowiada poparcie dla wprowadzenia w UE wspólnej polityki fiskalnej, „która zdyscyplinuje finanse państw członkowskich”.

W związku z funkcjonowaniem obywatelstwa Unii Europejskiej, Europa Plus Twój Ruch chce zwalczać zjawisko „handlu obywatelstwem, występującym obecnie w przypadku takich krajów, jak Malta czy Cypr”.

Polska Razem deklaruje, że jest partią „eurorealizmu”, która chce „małej Unii”. Wielokrotnie podkreśla, że Unia Europejska znajduje się w kryzysie (nie tylko gospodarczym) i „potrzebuje głębokich zmian”. Polska Razem sprzeciwia się dążeniom federacyjnym, których „emanacją jest strefa euro i traktat lizboński” (które „w przeważającej liczbie spraw okazały się ślepą uliczką”). Zapowiada „budowę Europy, jako jednolitego rynku”. Chce większych uprawnień trybunałów konstytucyjnych państw członkowskich do oceny legislacji UE.

Polska Razem chce przeniesienia siedziby Parlamentu Europejskiego do jednej siedziby (zamiast trzech: Brukseli, Strasburga i Luksemburga) oraz likwidacji Komitetu Regionów i Komitetu Ekonomiczno-Społecznego. PR chce redukcji zatrudnienia unijnej biurokracji o 10% w kolejnych kadencjach Parlamentu, ograniczenia wydatków posłów i urzędników oraz publikacji oświadczeń majątkowych najwyższych urzędników w Internecie i likwidację wsparcia europejskich partii z budżetu unijnego.

Każde nowe przeniesienie kompetencji z Warszawy do Brukseli musiałyby być zaakceptowane w referendum. Członkostwo Polski w UE „nie może szkodzić wartościom, które stanowią o naszej tożsamości – takim jak rodzina, chrześcijaństwo oraz wolny rynek”. „Będziemy konsekwentnie zwalczać wszelkie próby narzucania w regulacjach wspólnotowych światopoglądu i prawa sprzecznego z zasadami chrześcijaństwa – deklaruje PR.

Polska Razem chce przeglądu dorobku prawnego UE przez specjalną komisję w PE, która przedstawiłaby propozycje ograniczenia zbędnych przepisów; PR chce deregulacji w zakresie prawa dotyczącego przedsiębiorstw. Komisja Europejska miałaby zostać pozbawiona inicjatywy ustawodawczej w zakresie regulacji dotyczących obywateli i firm „o ile nie wynika to z przyjętego przez Parlament Europejski planu pracy i decyzji”.

Polska Razem chce wprowadzenia systemu promocji zatrudniania Polaków w kluczowych dyrekcjach generalnych Komisji.

Solidarna Polska prezentuje się, jako ugrupowanie stosunkowo eurosceptyczne. Opowiada się za Unią Europejską „wyłącznie, jako forum współpracy gospodarczej oraz ograniczonej współpracy politycznej”. Jednocześnie deklaruje sprzeciw wobec dalszej integracji politycznej i „powrotem do Unii opartej na współpracy gospodarczej”. Ocenia przyjęcie traktatu lizbońskiego, jako „ciężki błąd”, domaga się jego „końca” i „powrotu do EWG”. „Państwa członkowskie muszą mieć prawo weta w stosunku do absurdalnych regulacji gospodarczych, jakie wymyślane są przez urzędników z Brukseli”. Nie podaje jednak definicji absurdalnych regulacji gospodarczych, która pozwoliłoby oddzielić te, wobec których obowiązywałoby prawo weta, od tych, wobec których by nie obowiązywało. Przykładem takich regulacji ma być dyrektywa tytoniowa, ograniczenie sprzedaży tradycyjnych żarówek czy nowe regulacje dotyczące wędzenia.

Solidarna Polska domaga się ograniczenia kosztów biurokracji UE o połowę w ciągu najbliższej kadencji Parlamentu. Parlament Europejski powinien zlikwidować siedzibę w Strasburgu.

Solidarna Polska „opowiada się przeciw unijnej [lewicowej] propagandzie („skrajnie lewacka ideologia gender”) i jest za ograniczeniem UE do wspólnoty gospodarczej. Sprawy społeczne, sfera kultury i wartości musi być tworzona przez każde społeczeństwo bez nacisków z zewnątrz.

Przystąpienie Polski do strefy euro

Przyjęcie euro w Polsce nie leży oczywiście w kompetencjach Parlamentu Europejskiego. Jest jednak jednym z najważniejszych – jeśli nie najważniejszym – elementem polskiej polityki europejskiej. Trudno składać jakiegokolwiek deklaracje dotyczące polityki europejskiej bez rozstrzygnięcia kwestii, czy i kiedy Polska miałaby wejść do strefy euro. Sprawa ta jest bowiem kluczowa dla politycznej, gospodarczej i instytucjonalnej pozycji Polski w Unii Europejskiej.

W kwestii przyjęcia w Polsce euro program **Platformy Obywatelskiej** jest spójny ze stanowiskiem rządu. PO deklaruje, że chce przyjęcia wspólnej europejskiej waluty, ale w najbliższych latach i tak nie będzie to możliwe z powodów politycznych

(brak większości kwalifikowanej do zmiany konstytucji) i gospodarczych. W żaden sposób nie deklaruje, że będzie pracować nad spełnieniem kryteriów konwergencji ani nad przekonywaniem społeczeństwa do europejskiej waluty.

Prawo i Sprawiedliwość sprzeciwia się przyjęciu euro. PiS sprzeciwia się, aby „polski budżet był poddany kontroli unijnych urzędników”.

Polskie Stronnictwo Ludowe deklaruje, że Polska powinna „samodzielnie określić datę przyjęcia waluty euro, na korzystnych dla Polski warunkach”. Ponadto „Polska powinna zachować dystans wobec wymogów paktu fiskalnego”.

Europa Plus Twój Ruch opowiada się za przyjęciem euro, przystąpieniem do unii bankowej i prowadzeniem przez UE wspólnej polityki fiskalnej. Nie podaje jednak żadnych terminów, kiedy przyjęcie euro miałyby nastąpić.

Polska Razem nie tylko jest przeciwna euro w Polsce, ale opowiada się za „kontrolowanym demontażem strefy euro i powrotem do walut narodowych”. „Euro okazało się eksperymentem nieudanym” i „zagroza fundamentom strefy euro”.

Solidarna Polska sprzeciwia się przyjęciu euro w Polsce, obwiniając wspólną walutę za wywołanie kryzysu gospodarczego na Południu Europy. „Zachowanie złotówki pozwoli (...) na elastyczne reagowanie Polski na zmieniające się warunki gospodarcze i zapewni bezpieczeństwo makroekonomiczne”. Sprzeciwia się przystąpieniu Polski do parku fiskalnego.

Reformy Unii Gospodarczo-Walutowej

W sprawach reformy Unii Gospodarczo-Walutowej **Platforma Obywatelska** chce dążyć do tego, aby państwa spoza strefy euro miały wpływ na decyzje dotyczące jej rozwoju, a tworzone w niej mechanizmy (m.in. tzw. budżet strefy euro) – pozostawały otwarte na inne państwa UE. PO ma też dążyć do wzmocnienia wymiaru społecznego Unii Gospodarczo-Walutowej, ale nie podaje szczegółów. Podobnie jest z ogólną deklaracją, że sektor bankowy powinien przyczyniać się do wzrostu gospodarczego w Europie.

III. POLITYKI WEWNĘTRZNE UNII EUROPEJSKIEJ

Polityka spójności, fundusze UE, polityka transportowa

Platforma Obywatelska deklaruje, że polityka spójności jest jednym z fundamentów Unii Europejskiej i „pozostaje dla nas priorytetem”. Głównym celem ma być przeciwdziałanie próbom zmniejszenia środków na politykę spójności i przygotowanie podstaw budżetu UE po zakończeniu obecnych wieloletnich ram finansowych, a więc po 2020 r. Ponadto zapowiada kontynuację prac nad przepisami dla polityki spójności dotyczących m.in. partnerstwa publiczno-prywatnego i wspierania przedsięwzięć przynoszących dochód – bez podawania szczegółów. PO ma też zwracać uwagę na monitorowanie wydawania funduszy unijnych.

Europa Plus Twój Ruch ma wspierać Komisję Europejską w działaniach na rzecz czystego i zrównoważonego transportu europejskiego, tj. wsparciem ekologicznej motoryzacji i infrastruktury dystrybucji tzw. paliw alternatywnych.

Rolnictwo i polityka rolna

Platforma Obywatelska ma pracować na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, ale jedynym konkretem, jaki podaje, ma być zwiększenie wsparcia młodych rolników. Więcej miejsca poświęca bezpieczeństwu żywności. Chce pracować na rzecz lepszego egzekwowania przepisów dotyczących bezpieczeństwa, zwiększanie liczby i rygorów kontroli i lepszego etykietowania. Opowiada się także za wprowadzaniem dotkliwszych sankcji w przypadku fałszerstw.

Polskie Stronnictwo Ludowe deklaruje, że Wspólna Polityka Rolna stanowi skuteczne narzędzie budowy konkurencyjnego, wydajnego, przyjaznego ludziom i środowisku rolnictwa w Europie i Polsce.

Europa Plus Twój Ruch opowiada się za wyrównywaniem wysokości dopłat bezpośrednich dla rolników we wszystkich państwach UE. Przede wszystkim jednak zapowiada walkę o zmniejszanie środków wydawanych na te dopłaty na rzecz przeznaczania ich na rozwój gospodarczy i społeczny obszarów wiejskich.

Solidarna Polska domaga się wyrównania dopłat bezpośrednich dla rolników.

Polska Razem chce również „wyrównania dopłat bezpośrednich, utrzymania i zwiększenia kwot mlecznych i wyrównania płatności obszarowych” i utrzymania kwot produkcyjnych cukru dla Polski. Chce, aby podstawą rozwoju rolnictwa była konkurencja.

Rynek wewnętrzny

Posłowie **Platformy Obywatelskiej** mają przede wszystkim przeciwstawić się próbom podważania czterech swobód rynku wewnętrznego, zwłaszcza swobody wolnego przepływu osób. Mają opowiadać się za wzmocnieniem rynku wewnętrznego. Konkretów nie podano. PO ma pracować na rzecz mobilności zawodowej w UE i znoszeniu barier w przepływie pracowników, ale i stwarzać zachęty dla powracających.

Europa Plus Twój Ruch zapowiada przeciwstawianie się ograniczania swobodnego przepływu osób w UE i walkę o ochronę praw osób pracujących w innych krajach członkowskich, których sytuacja zawodowa uległa pogorszeniu. Posłowie mają pracować nad zdefiniowaniem w unijnych przepisach tzw. „nieracjonalnego obciążenia dla systemu socjalnego”, które może być podstawą do wydalenia obywateli innych państw UE. Posłowie Europy Plus mają również pracować na rzecz szybszego i łatwiejszego uznawania kwalifikacji i wykształcenia między państwami UE.

Europa Plus Twój Ruch zapowiada wspieranie tworzenia nowych regulacji zapewniających lepszą ochronę danych osobowych w Internecie i prywatności. Chce wspierać budowę jednolitego cyfrowego rynku, zharmonizowanego zestawu przepisów ochrony danych. Europa Plus Twój Ruch popiera przyjęcie zaproponowanego przez Komisję pakietu „ConnectedContinent” w formie jak najbardziej korzystnej dla indywidualnych użytkowników i małych przedsiębiorstw, usuwanie barier i ujednoczenie zasad ochrony praw autorskich. Koalicja chce obniżenia opłat pocztowych, które miałyby zależeć tylko od geograficznej odległości, a nie konieczności pokonywania granic; bardziej harmonijne prawo ochrony konsumentów i rozliczania podatku VAT oraz unijną pomoc w tworzeniu obcojęzycznych wersji portali internetowych sprzedaży towarów i usług.

Według niej, Unia Europejska powinna wypracować metody walki z piractwem w Internecie, ograniczenie ochrony praw autorskich po śmierci autora (z 70 do 40 lat), ale i lepsze zabezpieczenie interesów twórców.

Europa Plus Twój Ruch zapowiada prace na rzecz wzmocnienia ochrony unijnych konsumentów, w tym rozszerzenia obowiązującego prawa odstąpienia do umowy zawartej w Internecie na rynek usług (np. zakup biletów lotniczych). Domaga się regularnych konsultacji Parlamentu z Komisją Europejską w sprawie możliwego naruszenia europejskiego prawa antymonopolowego przez Gazprom z powodu różnicowania cen gazu dostarczanego różnym państwom w Europie. Chce wymóc na Komisji stworzenie portalu internetowego wspierającego pasażerów w uzyskiwaniu odszkodowania za odwołane i opóźnione samoloty i pociągi.

Prawo i Sprawiedliwość chce renowacji zasad „obrotu ziemią w Polsce po 2016 roku poprzez rygorystyczną ochronę polskiej własności”, przez co należy rozumieć najprawdopodobniej wprowadzenia zakazu kupowania jej przez obywateli innych państw UE.

Polska Razem chce „pilnować zasady wolnego przepływu osób”, „liberalizacji rynków pracy, implementacji czterech swobód”.

Polska Razem sprzeciwia się ujednoczeniu unijnego prawa podatkowego, a popiera obniżanie stawek akcyzy na paliwa. Chce za to możliwości wprowadzania przez państwa zerowej stawki VAT na produkty dla dzieci.

Energetyka

Jako pierwszy cel swojej działalności w Parlamencie Europejskim **Platforma Obywatelska** wymienia budowę unii energetycznej, która ma polegać na: wspólnym negocjowaniu kontraktów z partnerami zewnętrznymi; wzmocnienie mechanizmów solidarnościowych na wypadek odcięcia dostaw; dofinansowanie budowy infrastruktury energetycznej z budżetu UE na maksymalnym poziomie 75%; pełne wykorzystanie węgla i gazu łupkowego; poszukiwanie nowych źródeł energii, głównie z USA; wzmocnienie Europejskiej Wspólnoty Energetycznej i zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego państwom sąsiednim. PO chce zagwarantować, że regulacje UE nie będą uniemożliwiały wydobycia gazu łupkowego.

Prawo i Sprawiedliwość deklaruje wsparcie dla tradycyjnych źródeł energii: „Na poziomie unijnym będziemy walczyć o zniesienie ekonomicznej i prawnej dyskryminacji wytwarzania energii elektrycznej z węgla kamiennego”. Chce też wyłączenia Polski z unijnego systemu handlu emisjami dwutlenkiem węgla.

Polska Razem zapowiada sprzeciw wobec wszelkich prób regulowania na poziomie europejskim zasad wydobycia gazu łupkowego. Ponadto domaga się raportu o tym, jak realizowana jest polityka energetyczna Unii i wyraża sprzeciw wobec udzielania przywilejów na transport i handel surowcami energetycznymi wybranym przedsiębiorcom oraz wobec systemu podatkowemu uprzywilejowującemu wydajniejsze źródła energii. Deklaruje „będziemy bronić polskiego węgla”.

Solidarna Polska krytykuje zbyt restrykcyjne – jej zdaniem – regulacje kwestii wydobycia gazu łupkowego.

Polityka klimatyczna

Platforma Obywatelska chce przekonywać, że unijne zobowiązania klimatyczne „nie mogą rujnować europejskiej gospodarki i ograniczać bezpieczeństwa energetycznego”, a w politykę klimatyczną muszą być zaangażowane „wszystkie potęgi gospodarcze świata, a nie tylko Unia Europejska”. Nowe, czyste technologie energetyczne potrzebują wsparcia UE.

Europa Plus Twój Ruch zapowiada „zerwanie z krótkowzroczną polityką obrony węgla za każdą cenę”. Popiera unijny plan transformacji energetycznej i odejście od węgla, ropy i gazu na rzecz farm wiatrowych i słonecznych. Ma jednocześnie dążyć do pozyskania dla Polski na modernizację w tym obszarze. Ma zabiegać o to, aby po 2020 r. powstały fundusze unijne wspierające modernizację energetyczną, zasilane np. ze sprzedaży uprawnień do emisji dwutlenku węgla.

Prawo i Sprawiedliwość opowiada się za renowacją pakietu klimatyczno-energetycznego „w kierunku zagwarantowania interesów polskiego przemysłu”.

Solidarna Polska domaga się likwidacji pakietu klimatyczno-energetycznego.

Kwestie społeczne, rynek pracy

Platforma Obywatelska zapowiada wspieranie młodych na rynku pracy poprzez system staży i praktyk zawodowych, szersze wykorzystanie programu ErasmusPlus i zachęcanie pracodawców do zatrudniania młodych bez doświadczenia. Jednocześnie ma pracować na rzecz wspierania dłuższej aktywności zawodowej. Platforma zapowiada ponadto wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw i upraszczanie przepisów prawa dotyczącego sprzedaży, roszczeń i upadłości; zmniejszanie obciążeń administracyjnych i ujednoczenie przepisów dotyczących tajemnicy handlowej. PO ma wspierać szybsze postępowanie sądowe w sprawach transgranicznych.

Polskie Stronnictwo Ludowe uważa, że Unia Europejska „musi podążać drogą społecznej gospodarki rynkowej”, a „systemy edukacyjne muszą być najnowocześniejsze”. Nie wyjaśnia jednak, jak jego posłowie do PE mieliby pomagać to osiągnąć.

Europa Plus Twój Ruch zapowiada wspieranie inwestycji w kulturę i mobilność artystów. Małe i średnie przedsiębiorstwa mają być „traktowane priorytetowo przy podziale środków na działalność kreatywną i artystyczną”.

Posłowie tej koalicji mają walczyć o przeznaczanie większych środków z Europejskiego Funduszu Społecznego na edukację i szkolenia informatyczne.

Europa Plus Twój Ruch zapowiada wsparcie dla inicjatyw Komisji Europejskiej: Europejskich Służb Zatrudnienia, Inicjatywy na Rzecz Zatrudnienia Młodych i Europejskich Ram Jakości Staży i Praktyk oraz wszelkie inne inicjatywy skierowane na poprawę warunków prac.

Zapowiada także włączenie się w prace nad zmianą dyrektywy o czasie pracy (z 2003 r.). Ma wpiąć zwiększenie elastyczności zatrudnienia i regulowania czasu pracy przy jednoczesnym wzmacnianiu ochrony pracownika. Proponuje wprowadzenie limitu godzin pracy w danym okresie i minimalne okresy nieprzerwanego odpoczynku.

Europa Plus Twój Ruch zapowiada wspieranie równości kobiet i mężczyzn, w tym poparcie dla wprowadzenia wymogu, aby 40% zarządów dużych spółek stanowiły kobiety. Chce też wrócić do dyskusji o dyrektywie w sprawie równego traktowania ze względu na wyznanie, światopogląd, niepełnosprawność, wiek i orientację seksualną.

Europa Plus Twój Ruch zapowiada walkę o zmianę prawa pomocy publicznej tak, aby nie utrudniało ono prowadzenie programów publicznego budownictwa mieszkaniowego,

Polska Razem proponuje przedwyborczy „pakt polskich środowisk politycznych zakładający sprzeciw na poziomie europejskim wobec każdej próby uszczuplenia praw rodziny oraz propagowanie rozwiązań podatkowych i działań na rzecz zażegnania kryzysu demograficznego”.

Polska Razem sprzeciwia się „miękkim programom pomocowym” dla bezrobotnych, w zamian proponuje finansowanie tworzenia miejsc pracy przez przedsiębiorców. Proponuje podniesienie progu dochodów przedsiębiorstw, od którego mają oni obowiązek płacić podatek VAT i wprowadzenie możliwości fakultatywnego ryczałtowego rozliczania VAT w określonej kwocie bez prawa do odliczenia podatku naliczonego.

Polska Razem proponuje wprowadzenie „demographic agenda” dla krajów Europy Środkowej. Parlament Europejski miałby publikować stałe sprawozdania o sytuacji demograficznej w Europie i jej sąsiedztwie.

Polska Razem chce rozwijania programów wymian studentów w połączeniu ze stażami zawodowymi, praktykami i wolontariatem; włączenia krajów Europy Wschodniej do programu ErasmusPlus oraz stworzenia programu Erasmus Professional dla młodych profesjonalistów oraz Erasmus Entrepreneurs dla przedsiębiorców.

IV. POLITYKA ZAGRANICZNA

Handel

Europa Plus Twój Ruch zapowiada walkę z tzw. dumpingiem pracowniczym – wygrywanie konkurencji z europejskimi przedsiębiorstwami tych z Chin czy Indii dzięki wyzyskowi pracowników. Prawo i standardy pracy mają stanowić integralną część negocjacji handlowych prowadzonych przez UE. Wykryty wyzysk pracowników przez partnerów handlowych ma prowadzić do nakładania ceł odwetowych.

Polska Razem chce jak najszybszego wprowadzenia stref wolnego handlu z USA, Indiami i sąsiadami Unii, w szczególności państwami Partnerstwa Wschodniego.

Polityka sąsiedztwa

Politycy **Platformy Obywatelskiej** mają pracować na rzecz zacieśniania więzi politycznych i gospodarczych z państwami Partnerstwa Wschodniego. Unia Europejska powinna wspierać Ukrainę w sytuacji zagrożenia jej bezpieczeństwa, zapewniać pomoc techniczną i gospodarczą, znosić ograniczenia wizowe i zwiększać jej bezpieczeństwo energetyczne (wprowadzić rewersję na gazociągach). Celem PO ma być też wspieranie integracji z Unią Europejską Gruzji, Mołdawii a nawet Białorusi. Wzmocniony ma być EURONEST – Parlamentarne Zgromadzenie Partnerstwa Wschodniego .

Polska Razem chce podpisanie umów stowarzyszeniowych z Ukrainą, Mołdawią i Gruzją, a „w przyszłości poszerzenia Unii”. Domaga się również zniesienia wiz dla obywateli wszystkich państw Partnerstwa Wschodniego. Proponuje powołanie Uniwersytetu Partnerstwa Wschodniego i Kolegium Czarnomorskiego dla studentów z UE i krajów Partnerstwa.

Rozszerzenie UE

Politycy **Platformy Obywatelskiej** deklarują w programie, że są zwolennikami rozszerzenia Unii Europejskiej na Wschód. Nie podają jednak konkretów. Nie wiadomo zatem, czy chodzi o Ukrainę czy np. Gruzję. Nie ma też w programie ani słowa o przyjęciu do UE państw bałkańskich czy Turcji, które są z prawnego punktu widzenia są bliżej członkostwa.

Polska Razem chce podpisanie umów stowarzyszeniowych z Ukrainą, Mołdawią i Gruzją, a „w przyszłości poszerzenia Unii”.

Polityka Bezpieczeństwa i Obrony

Platforma Obywatelska ma promować współpracę UE i NATO oraz dążyć do wzmocnienia Polityki Bezpieczeństwa i Obrony. Priorytety to: zwiększenie zdolności militarnych, interoperacyjności ośrodków dowodzenia i współpraca przemysłów zbrojeniowych.

Prawo i Sprawiedliwość podkreśla, że fundamentem bezpieczeństwa Polski jest członkostwo w NATO, podkreśla też szczególną rolę stosunków z USA. Ale jednocześnie „tworzenie w Unii Europejskiej zrębów ambitnej polityki bezpieczeństwa uznajemy za działanie istotne. Nie może jednak prowadzić to do powstania systemu konkurencyjnego wobec transatlantyckiej współpracy sojuszniczej (...)”. PiS deklaruje ponadto poparcie dla tworzenia „regionalnych narzędzi współpracy militarnej”, szczególnie jednostek środkowoeuropejskich.

Europa Plus Twój Ruch opowiada się za powołaniem europejskiej armii.

Polska Razem sprzeciwia się europejskiej armii. Konieczna jest współpraca wojskowa między państwami członkowskimi i sąsiadami UE na Wschodzie. Podstawą bezpieczeństwa ma pozostać NATO. Konieczne jest ujednoczenie prawa i współpraca w zakresie walki z cyberterroryzmem.

Stosunki z USA i negocjacje TTIP

Platforma Obywatelska popiera negocjacje transatlantyckiej umowy handlowej i inwestycyjnej (TTIP), która „otworzy nowe szanse dla polskiej gospodarki”. Zapowiada jednak ochronę kluczowych interesów Polski: interesów przemysłu i rolnictwa, ochrony danych osobowych i zapewnienia importu amerykańskiego gazu do Europy.

Europa Plus Twój Ruch opowiada się za wzmacnianiem stosunków z USA i zawarciem TTIP. W negocjacjach TTIP Unia ma „pamiętać o swoich standardach dotyczących ekologii”.

Polska Razem chce jak najszybszego wprowadzenia stref wolnego handlu z państwami trzecimi, w tym z USA.

V. PODSUMOWANIE

Rywalizacja między polskimi partiami toczy się raczej na deklaracje ideowe, a nie programy wyborcze. Manifesty te są bardzo różnej jakości. Z partii opozycyjnych pozytywnie wyróżnia się tu na przykład Europa Plus Twój Ruch. Zaskoczeniem może być za to brak konkretnego programu współzrządzającego Polskiego Stronnictwa Ludowego. Zaskakuje także brak programu Sojuszu Lewicy Demokratycznej. Może to sugerować, że partia ta nie posiada ekspertów, którzy taki program by stworzyli.

Nie ulega wątpliwości, że programy wyborcze nie będą miały wpływu na wynik tych wyborów. Kampania wyborcza w żaden sposób ich nie dotyczy. Rozgrywa się raczej na polu spotów wyborczych, prezentowanych głównie w Internecie. Większość z nich nie ma zresztą charakteru merytorycznego i nie odnosi się do Parlamentu Europejskiego, chociaż są wyjątki jak spot SLD, który przekonywał do głosowania na partię – członków największych frakcji w PE.

Tymczasem wydawać by się mogło, że tematów merytorycznych nie powinno zabraknąć. Takim tematem mogło być przystąpienie Polski do strefy euro. Temat wygodny dla prawicowej opozycji, której stosunek do euro pokrywa się z tym większości społeczeństwa, a niewygodny dla rządzącej Platformy Obywatelskiej (z uwagi na brak poparcia społecznego dla przyjęcia wspólnej europejskiej waluty), która nawet w opisywanym programie raczej stara się od niego uciec. Takim tematem mogło stać się bezpieczeństwo lub energetyka, które zostały wywołane poprzez konflikt na Ukrainie. Platforma z hasłem wyborczym o „Silnej Polsce w bezpiecznej Europie” zdążyła dostosować się do nowej sytuacji. Jednak nie wywołuje żadnej pogłębionej debaty, np. o znaczeniu przystąpienia do strefy euro już nie tylko z punktu widzenia polityki i gospodarki, ale właśnie bezpieczeństwa. Zamiast tego media i wielu polityków woli dyskutować o konkursie Eurowizji, który ma rzekomo promować „ideologię gender”.

Brak merytorycznej dyskusji może zresztą wynikać po części z tego, że wbrew pozorom polskie partie nie mają aż tak różnych wizji Unii Europejskiej. Zwraca uwagę to, że wszystkie polskie partie prawicowe, nawet PO, obawiają się, że Unia Europejska będzie „wpływać na sposób życia ludzi”. Polskie partie w większości łączy też sceptycyzm (w przypadku tych bardziej radykalnych jest to raczej wrogość) wobec unijnej polityki ochrony klimatu i chęć obrony tradycyjnej energetyki opartej na węglu. Partie właściwie w ogóle nie zajmują się tematami reformy strefy euro, zarządzania gospodarczego czy unijnych działań antykrzysowych, czyli tematami, które będą kluczowe w zbliżającej się kadencji PE. W programach nie ma też nic o ewentualnych zmianach instytucjonalnych w Unii. Zaskakiwać może też nieobecność w programach tematu rolnictwa, który w deklaracjach politycznych pojawia się bardzo często i jest jedną z najważniejszych polityk UE.

Instytut Spraw Publicznych opublikował artykuł podsumowujący polską kampanię do Parlamentu Europejskiego z roku 2009 i zatytułował go wówczas „Krajowe wybory o europejską stawkę”. Podsumowanie tegorocznej kampanii mogłoby zostać zatytułowane tak samo.

Autorzy:

Aleksander Fuksiewicz – analityk Programu Europejskiego w Instytucie Spraw Publicznych

dr Agnieszka Łada – kierownik i starszy analityk Programu Europejskiego w Instytucie Spraw Publicznych

Publikacja powstała we współpracy Fundacji Konrada Adenauera w Polsce i Instytutu Spraw Publicznych.

Opinie wyrażone w niniejszej publikacji są poglądami autorów